

DIS!NFO

BRIEF

Februar 2022.

FEJSBUK ARMIJA U SLUŽBI PARTIJA

DFC ANALIZA

Usljed turbulentne društveno-političke situacije, Digitalni forenzički centar (S DFC) analizirao je Fejsbuk stranice političkih partija koje su imale značajnu aktivnost u tom periodu. [Analiza](#) ukazuje na postojanje i koordinaciju neautentičnih Fejsbuk profila čijim aktivnostima se stvara iluzija veće podrške političkim partijama nego što je to u stvarnosti, pokušavajući da se utiče na političko mišljenje građana i kreiranje mnjenja po njihovoj agendi. Tokom analize otkriveni su bot nalozi, lažni profili, ali i pravi profili kod kojih su uočene koordinisane aktivnosti za potrebe određenih političkih partija. Partije su koristile lažne profile kako bi stvorile fiktivne ličnosti koje podržavaju njihovu politiku i aktivnosti s ciljem da određeni sadržaj postane što vidljiviji i popularniji. Takvi korisnički nalozi pružaju podršku putem interakcija, komentara i dijeljenja sadržaja. Neki

od profila su koristili fotografije koje se mogu pronaći jednostavnom pretragom na internetu ili su kreirane putem vještačke inteligencije i nekih od sajtova poput *thispersondoesnotexist*. Uočena je mreža bot profila na značajnoj Fejsbuk stranici Građanskog pokreta URA koji u malom vremenskom razmaku, nakon određene objave na ovoj stranici, ostavljaju pozitivne reakcije i komentare. Ovi profili su vrlo aktivni na Fejsbuk stranici portala *Vijesti*, ostavljajući komentare koji ili daju podršku URA-i ili napadaju sve druge političke partije. Takođe, lajkuju jedni drugima komentare i na taj način povećavaju vidljivost. Kada je riječ o Demokratskoj Crnoj Gori, na njihovoj Fejsbuk stranici uočeni su profili koji su aktivni na svim objavama ostavljajući reakcije ili komentare, dok na svojim profilima nemaju nijednu objavu.

LAŽNA VIJEST DA NEKI PRIPADNICI POLICIJE PLANIRAJU DA OTKAŽU POSLUŠNOST

LAŽNA VIJEST

Digitalni forenzički centar (DFC) je 26. februara objavio da se putem Vajbera, sa ciljem podizanja panike, plasira i širi lažna vijest u kojoj se navodi da su određeni pripadnici Uprave policije dobili instrukcije iz Beograda i da planiraju otkazivanje poslušnosti novoj manjinskoj vladi. U lažnoj vijesti se poručuje i da će ukoliko Demokratski Front i Demokrate uspješno izvedu narod na ulice, Miloš Rakonjac, v.d. pomoćnika direktora za Sektor policije posebne namjene, Petar Knežević, komandant Protiv terorističke jedinice (PTJ) i Nikola Prodanović, mlađi policijski inspektor u PTJ stati na stranu naroda. Dodaje se da će demonstracije protiv nove vlade biti pretvorene u rušilačke, a da će PTJ i mnoge strukture MUP-a, kao i vojni vrh, po već razrađenom scenariju, otkazati poslušnost i sa ubačenim elementima pokušati da zauzmu ključne institucije. Cilj ove lažne vijesti je podizanje panike i stvaranje pometnje kod građana, kao i diskreditacija Uprave policije.

CIVILI IPAK METE RUSKIH NAPADA

DEZINFORMACIJA

Portal *IN4S* je 2. marta [objavio](#) dezinformaciju u kojoj se navodi da je viralna fotografija povrijeđene Olene Kurilo usljed ruskog bombardovanja Ukrajine zapravo nastala 2018. godine. Na osnovu prepiski sa društvenih mreža, *IN4S* tvrdi da je fotografija nastala 2018. godine, usljed eksplozije plina u zgradi u Kijevu. Kontradiktorno je da navodni dokazi na koje se *IN4S* poziva (komentari sa društvenih mreža) govore da se eksplozija iz 2018. dogodila u Magnitorsku – gradu u Rusiji, a ne u Kijevu kako to tvrdi *IN4S*. Dokazi koje korisnici na društvenim mrežama nude su očigledne fotomontaže prilikom kojih se fotografije povrijeđene Ukrajinke dodaju na stare medijske tekstove. Provjerom se lako može utvrditi da se te fotografije ne nalaze u originalnim tekstovima. Dakle, fotografija je autentična, nije stara četiri godine, kako to tvrdi *IN4S*. OSINT pretragom dolazi se do informacije

da se pomenuta fotografija prvi put pojavljuje 24.02.2022. godine na portalu *Al Jazeera* u 9.38 h ujutro. U opisu stoji da je žena ranjena nakon vazdušnog napada, kao i ime autora slike. Autor Wolfgang Švan je 26. februara za agenciju Anadolija govorio o njegovoj fotografiji Ukrajinke Olene Kurilo, koja je dospjela na naslovnice međunarodnih medija i pokazuje razmjere ruske vojne agresije. Posljedice bombardovanja fotografisali su i brojni drugi autori 24. februara i dali uvid u posljedice iz više uglova. To je omogućilo da se uporede detalji i utvrdi vjerodostojnost originalne fotografije. Ovo nije prvi put da ruski i proruski mediji u svijetu i u Crnoj Gori pokušavaju optužiti kredibilne medije za širenje dezinformacija. Cilj je prikriti napade ruske vojske na civile i osporiti informacije koje tvrde suprotno, sve u namjeri nastavljanja zvaničnog narativa Moskve da ruska vojska ne targetira civilne mete.

INSCENIRANI DIVERZANTI

LAŽNA VIJEST

Na portalu *IN4S* je 18. februara [objavljena](#) lažna vijest da su, na teritoriji samoproklamovane Donjecke Narodne Republike, predstavnici Narodne milicije spriječili diverzante u pokušaju probijanja i dizanja u vazduh kontejnera sa hlorom u okolini Gorlovke. Kako se pokazalo, u pitanju je još jedan montirani video. Metapodaci snimka koji je objavljen na Telegramu jasno ukazuju na dvije stvari – prvo, da je sam video nastao 8. februara, a ne 18, kako se to tvrdilo, i drugo, da je audio u snimku dorađen, odnosno da je ubačen još jedan audio kanal osim originalnog. Pretraga naziva tog audiofajla vodi na Jutjub video istog naziva, sa vojnog poligona u Finskoj, koji prikazuje brojne praskove i eksplozije. Upravo je audio jedne od tih eksplozija inkorporiran u video sa Telegram kanala, kako bi dodao na intenzitetu navodne razmjene vatre.

Cilj je prikriti napade ruske vojske na civile i osporiti informacije koje tvrde suprotno, sve u namjeri nastavljanja zvaničnog narativa Moskve da ruska vojska ne targetira civilne mete

SRPSKI SVET BRANI RUSKI MIR

DFC ANALIZA

Za razliku od Evropske unije i društvenih mreža, koji pokušavaju da ublaže efekte ruske propagande, u Crnoj Gori ona doživljava svoj procvat. Putem određenih portala, TV stanica, mreža poput Telegrama, šire se informacije, precizno i dosljedno harmonizovane sa stavovima Moskve. Digitalni forenzički centar (DFC) [je analizirao](#) obmanjujuće narative koji najčešće originalno potiču sa *Sputnjika* ili *RT*, a koje su crnogorski mediji uveliko širili. Glavni i osnovni postulat izvještavanja tih medija o ruskoj agresiji jeste da se riječ agresija ili rat ne spominju. Proruski mediji i njihovi akteri preferiraju izraze *specijalna vojna operacija* ili *kriza u Ukrajini*. Ostali narativi koji su jako prisutni u ruskim i proruskim medijima u Crnoj Gori su: prikazivanje Ukrajine kao *komunističke tvorevine*; naglašavanje *ruske vojne nadmoći* s ciljem demoralisanja

Ukrajinaca; predstavljanje Ukrajine kao *nacističke države*; da Rusija ne vrši invaziju, već sprovodi *odbrambeni rat* protiv NATO-a na svojoj granici; da Ukrajinci sprovode *genocid* nad stanovništvom; da je Zapad svojom *ekspanzijom na Istok* ugurao Ukrajinu u sukob; negiranje ukrajinskog identiteta, odnosno njegovo poistovjećivanje sa ruskim. Slični narativi se šire u emisijama na pojedinim televizijskim stanicama sa nacionalnom frekvencijom, koje se emituju u Crnoj Gori. Novinari *TV Prva* u Crnoj Gori tako ne koriste termin rat ili ruska invazija, već termine poput *vojne operacije ruske vojske* i *vojne intervencije*. Slična je situacija i na *TV Adria*, gdje se propagira odbrana Donbasa putem specijalne vojne operacije. U programu *TV Happy* kontinuirano se plasiraju zvanični ruski narativi o ukrajinskom identitetu kao neautentičnom i vještački stvorenom.

ISPLANIRANA EVAKUACIJA

LAŽNA VIJEST

Denis Pušilin koji se formalno nalazi na čelu samo-proklamovane Donjecke Narodne Republike (DNR) 18. februara je putem svog Telegram kanala pozvao na *hitnu evakuaciju*, navodeći kao razlog iznenadnu ukrajinsku agresiju. Ipak, metapodaci videa sa pozivom otkrivaju da je video nastao dva dana ranije, odnosno 16. februara, što ukazuje da je hitna evakuacija unaprijed isplanirana. Na ovaj način su isplanirali i sproveli izbjegličku krizu, smještali ljude u kampove u Rusiji, kako bi ih potom snimili ruski državni mediji i prikazali kao dokaze o izbjegličkoj krizi, nastavljajući da šire narativ o genocidu koji se navodno dešava nad stanovništvom Donbasa. Moskva je tada iskoristila ovaj i druge razloge kao dio svog opravdanja za planiranu invaziju na Ukrajinu. Lažna vijest o hitnoj evakuaciji [objavljena je](#) i na portalu *IN4S*, a potom se proširila i Telegram kanalima.

U programu TV Happy kontinuirano se plasiraju zvanični ruski narativi o ukrajinskom identitetu kao neautentičnom i vještački stvorenom

LAŽNI TVITER NALOZI ŠIRILI VIJEST O SMRTI NOVINARA CNN-A

LAŽNA VIJEST

U srijedu, 23. februara, lažni tvit sa naloga koji se maskirao kao CNN je lažno objavio prvu američku žrtvu ukrajinske krize. U tvidu — sa neproverjenog, sada suspendovanog naloga @CNNUKR — se navodi: *Razmišljanja i molitve sa porodicom aktiviste Bernija Goresa koji je preminuo jutros nakon što je eksplodirala mina koju su postavili separatisti koje podržavaju Rusi.* Ta objava bila je dosta slična još jednom lažnom tvidu CNN-a objavljenom u avgustu kada su talibani preuzeli kontrolu nad Avganistanom. U tom slučaju, neproverjeni i suspendovani nalog @CNNAfghan je u tvidu od 16. avgusta 2021. objavio: *Novinara #CNN-a*

'Bernija Goresa' pogubili su u #Kabulu #talibanski vojnici. U oba slučaja, tvidovi su uključivali sliku istog čovjeka. Radi se o ukradenoj fotografiji gejmera Džordija Džordana, a ne nepostojećeg novinara Bernija Gorsa. CNN je u avgustu potvrdio da nalog iz Avganistana nije njihov, dok je @CNNUKR nalog korišćen u informacionom ratu, kreiran je u februaru i imao je samo 129 pratilaca. Tviter je suspendovao nalog odmah nakon lažnog tvida 23. februara. Ovu lažnu vijest je takođe objavio IN4S, pod naslovom: *Virus lažnih tvidova Si-En-En-a usred ukrajinsko-ruske krize: Novinar preminuo dva puta – u Avganistanu i Ukrajini.*

SANKCIJE ZA RUSKE MEDIJE

DFC INFO

Nakon ruske invazije na Ukrajinu uslijedile su brojne sankcije – ograničenja i zabrane za ruske medije s ciljem zaustavljanja kampanja dezinformacija i ratne propagande. Prvenstveno je Evropska komisija uvela sankcije za ruske medije, što podrazumijeva da je operaterima iz Evropske unije zabranjeno da emituju, omogućavaju ili na drugi način doprinose širenju bilo kakvog sadržaja ruskih medija. Nakon toga su uslijedili i potezi društvenih mreža, Gugla i Jutjuba. Društvena mreža Tviter je odlučila da u skladu sa sankcijama Evropske unije ukloni naloge *Russia Today* i *Sputnik*. Fejsbuk je takođe saopštio da ograničava mogućnost ruskih državnih medija da se oglašavaju i zarađuju na ovoj platformi. Jutjub platforma je blokirala kanale koji su povezani sa ruskim medijima *Russia Today* i *Sputnik* širom Evrope, kako ne bi mogli da prihoduju od reklama. Kako bi zaustavili širenje lažnih vijesti i dezinformacija i poremetili kampanje kojima je to cilj, Gugl je odlučio da iz svoje pretrage ukloni *Russia Today*.

Disinfo Brif pruža mjesečni pregled ključnih dezinformacija, narativa i propagande koje je DFC tim razotkrio i istražio kako bi podigao svijest o problemu i njegovom obimu.

Disinfo Brif je dio DFC projekta finansiranog dijelom od strane američkog Stejt departmenta. Iznesena mišljenja, nalazi, zaključci i preporuke ne odražavaju nužno stav Vlade SAD.